

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbeja vsak četrtek in velja s poštno vredno v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge Evropejske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvise za enkrat 18 vin, ali kar je leto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala namazila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsake petitvise 24 vin, izjave in Postalo 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Grčija v verigah.

Položaj.

Položaj ni rožnat. Vsi sosedi, razven Nemčije, Švice in Grčije, so nam že napovedali vojsko. Naša pogodba z Nemčijo je podpisana že s toliko krvjo, da se razmerje do Nemčije v tej vojski ne more več izpremeniti, ostanemo si zavezniki in sobojevniki. Toda kaj še bo s Švico in Grčijo?

Švica je bila dosedaj nepristranska in sicer pošteno nepristranska, ne pa tako cigansko, kakor Italija in Rumunija. Kadar cigani po dne krajejo, se eden izmed njih med tem, ko drugi izvršujejo svojo obrt, dobrika in laska gospodarju, da bi odvrnil njegovo pozornost od glavnega dejanja. Švica se je do sedaj vedla pošteno proti nam. Toda znano je, da v Švici prebivajo tri narodnosti: nemška, francoska in italijanska. Med francoskimi in italijanskimi Švicarji so neprestano vojni hujskači na delu, ki obetajo Švicarjem Predarelsko. Toda dosedaj še je njih ruvanje ostalo brez posebnega uspeha pri vladi in velikem delu ljudstva.

Grčija bo danes ali jutri naša sovražnica, sicer neradovoljno, ampak prisiljena po četverosporazumu. Kralj, generalni štab in velik del ljudstva naše vojske, toda nesrečna lega Grčije, ki izključuje nemoten dovoz živil, jo izroča na milost in nemilost četverosporazumu. Mi mejimo na Grško, odkar smo zasidli Albanijo. Grška bi torej imela opraviti z nami v Albaniji in z Bolgarijo v Makedoniji pri Solunu. Toda da bi nam grška vojna moč postala izredno nevarna, ni pričakovati, kajti cela armada, častništvo in vojaštvo, je vsled agitacije razdeljena v za vojsko in proti vojski.

Rumunija je naš najnovejši sovražnik. Rumunija je najboljši zgled, kam pride država, v kateri in proti kateri se ne naglašajo božje in naravne zapovedi. Ko je v drugi balkanski vojski ležala Bolgarija na tleh, tedaj je kakor potuhnjena zver iz zasede skočila Rumunija na Bolgarijo in ji odtrgala Dobružo. Ta zahrbtnost bi se morala takrat od celega sveta kaznovati z orožjem in besedo, a nihče si ni upal te roparske zahrbtnosti označiti s pravim imenom. Za to se je Rumunija, predno je preteklo pet let, v drugikrat nastavila na skok in sedaj se hoče zagristi v naše meso. Četverosporazum odobrava njeno dejanje in ga proslavlja, mi pa brusimo svoja orožja, da se obranimo pred držnim in brezbožnim roparjem.

Ker je Nemčija sedaj naša najtesnejša zaveznica, je treba pogledati tudi njene sosede. Te so sledeče: Nizozemska, Danska, Norveška in Švedska. Nizozemska javnost ni prijazna Nemčiji, pač pa vladarska hiša. In kaj to pomeni, vidimo na Grškem. Zraven tega pa Nizozemec v sedanji vojski na vse strani veliko zasluži. Danska ni prijazna Nemčiji, a je tako majhna in Nemčija razvija na bojiščih tako silo, da se ne upa zapustiti svoje nepristranosti. A tudi na Norveškem javno mnenje ni za Nemčijo, toda nevarnosti ni, ker je želja, da se ohrani mir, velika in splošna. Na Švedskem je mnenje razdeljeno, en del čuti z Angleži proti Nemčiji, drugi z Nemci proti Rusom. Za to je kratka sodba o Švedski nemoč, a ravno razdeljeno mnenje na Švedskem nam je menda porok dovolj, da Švedi ostanejo med celo vojsko nepristranski. V pouk dodajemo, da je prestolno mesto Nizozemske Hag, Danske Kodaň, Nor-

veške Kristijanija in Švedske Stockholm. Na Nizozemskem vlada kraljica Viljemina iz nemškega rodu Nasavev in je omožena z nemškim vojvodom meklenburško-šverinskim Henrikom. Na Danskem vlada kralj Kristijan iz rodu Slezvig-Holštejn-Sonderburg-Glikzburg, ki pa Hohencolercem ni prijazen. Na Norveškem vlada kralj Hakon iz istega rodu kakor na Danskem. Na Švedskem vlada kralj Gustav iz francoskega rodu Bernadotte.

Izmed nevojskujočih evropskih držav, ki se jih nismo našli, ostane še samo Španija. Vlada se drži pošteno nepristranski. Kralj Altonz, katerega mati je Habsburžanka, drži v srcu baje z nami, kraljica pa je angleškega rodu. Javno mnenje je na Španskem razdeljeno: framasoni držijo s četverosporazumom, katoliške stranke z Avstrijo in njenimi zavezniki. Za Španijo se ni bati, da bi stopila v krog naših sovražnikov.

Edina država, ki bi s svojim brodom, s svojim gospodarskim dovozom in munijsko pomočjo lahko takoj naredila mir, je Severna Amerika. Toda čustvovanje je po veliki večini na strani četverosporazuma. In zraven je treba pomisliti, da Severna Amerika v tej vojski krasno zasluži in da se njeno narodno gospodarstvo neverjetno množi.

Edini, ki dela, moli in se trudi za mir, je naš sv. Oče. Kakor je iz njegovih poslanic razbrati, je njegovo srce neutulajljivo, ker vojska tako strašno mori človeški rod in utesuje človeško prostost. Samoumevno je, da papež v posebni meri sočustvuje nad Avstrijo in da mu je njena usoda zelo, zelo pri srcu. Saj je Avstrija izmed veselel kljub raznim pomankljivostim še vendar le najbolj katoliška država in Habsburžani so stari in zvesti prijatelji sv. Stolice. Vsak udarec, ki zadene Avstrijo, čuti tudi sv. Stolica. Za to je nas katoličanov sveta dolžnost, da z molitvijo in orožjem branimo Avstrijo in se trudimo za njeno moč in rast!

Novi davki.

Vojska zahteva ogromnih žrtv in sicer človeških in denarnih. Sloviti vojskovodja Montekukuli je nekoč rekel: „Za vojsko je treba denarja, denarja in zopet denarja!“ Tako je bilo nekdanj in tako je zdaj. V štirih vojnih posojilih je naša državna polovica najela okoli 13 in pol milijarde kron. Letne obresti iznašajo 748 milijonov kron. V dognem času bo že razpisano peto vojno posojilo, za katero je tudi treba poskrbeti za obresti. Za plačilo vojnih posojil bomo poskrbeli po vojni, toda obresti zanje je treba najti že sedaj. Lansko in letošnje leto je vlada s cesarsko naredbo zvišala pristojbine dedščin in daritev, davek na žganje, cene tobaka, sodne in zavarovalne pristojbine. Ti poviški ji nosijo letno okoli 100 milijonov kron. Novih 50 milijonov misli dobiti iz ravnokar podržavljenega in povišanega davka na pivo. Za ostalih približno 600 milijonov kron obresti za vojna posojila moramo priti do novih virov. Dne 28. avgusta je izšla cesarska naredba, ki določa vojne pribitke ali doklade skoro na vse cesarske davke. Vojne doklade ali novi davki so se naložili: na dohodninski, pridobninski in zemljiški davek. Upelje se z novo naredbo še tudi cela vrsta drugih novih davkov ter se zvišajo razne druge pristojbine in sicer rentni davek, davek na nagrade, pristojbine kolov, upelje se davek na stave pri dirkah itd., kar pa razun davka na vžgalice kmetsko in delavsko ljudstvo ne bo posebno zanimalo.

Dohodninski davek bo povišan še le tistim, ki imajo najmanj 3000 K letnih dohodkov. Pri 3000 K znaša vojna doklada 15% in nato zraste pri vsaki stopnji dohodkov za 5%, tako da znaša vojna doklada pri dohodkih 76.000 K 70%. Od te stopnje naprej je povišanje še večje. Pri dohodkih nad 200.000 kron znaša doklada 120%. Pridobninski davek se bo povišal v dveh stopnjah: davkoplačevalci 1. in 2. razreda bodo plačevali odslej 100%, 3. in 4. razreda — srednji in manjši obrtniki — pa 60% vojnih doklad. Najhujše bo zadel naše ljudstvo povišan zemljiški davek. Doklade na ta davek znašajo 80%. Ako je n. pr. plačeval posestnik dosedaj 120 K cesarskega davka, ga bo plačal odslej še 96 K več. Cesarska naredba pa določa, da občine, okrajni zastopi in dežele na ta novi davek ne bodo smele položiti nobenih doklad.

S to naredbo se je upeljal tudi davek na vžgalice in sicer na škafjico z 60 nežveplanimi ali 90 ževeplanimi šibicami 2 vinarja. Da pa tovarnarji in trgovci ne bodo mogli po svoje uravnati cen vžgalic, bo vlada določila najvišje cene za vžgalice.

Novi zemljiški in dohodninski davek se bo moral plačati že za leto 1916. Vlada bo izdala posebne razglase, s katerimi se bodo pozvali davkoplačevalci, da si sami izračunajo nove davčne doklade in jih plačajo vsaj do 31. decembra 1916. Posebna plačilna povelja se bodo izdala edino pri pridobnini. Od leta 1917 naprej pa se bodo novi davki plačevali ob enem z drugimi davki.

Država bo dobila od dohodninskega davka na leto 84, od pridobninskega davka 68, od zemljiškega 42 in od drugih davkov 10—20 milijonov K več kakor dosedaj.

Novo davčno breme bo za posestnike zemljišč, malih in velikih, zelo težko. Mnogi, posebno zadolženi posestniki, so že dosedaj radi izredno visokih občinskih, okrajnih, deželnih in drugih doklad, slabih letin, vremenskih uim in dragih delavskih moči zelo težko plačevali svoje davke. Odslej bo še hujše. Ker bodo tudi tovarnarji in obrtniki davku primerno podražili svoje izdelke, bo treba gledati na to, da bo smel tudi kmet za svoje pridelke zahtevati toliko višje cene, za kolikor mora plačati višje davke in mora razne potrebščine dražje plačevati. Mislimo, da se bo ta opravičena zahteva na merodajnih mestih upoštevala.

Sušite sadje!

Sadna letina na Slovenskem Štajerju letos sicer ni tako bogata, kot druga leta, a vendar je še mnogokje toliko sadja, kolikor ga je treba za domačo rabo. Pred vsem moramo letos skrbeti za posušeno sadje. Ker so nas naši sovražniki zaprli od ostalega sveta in ne moremo od drugod uvažati raznih živil, moramo skrbeti, da si oskrbimo domače nadomestke. Vlada je z raznimi odredbami omejila uporabo mesa, masti, olja, moke, fižola, kave, sladkorja itd. Suho sadje je skoro za vse vrste teh živil izbornen in zdrav nadomestek. Posušeno sadje se da dobro in na mnogovrsten način porabiti v gospodinjstvu, radi neznatne teže in skrajne trpežnosti ga lahko dajemo našim vojakom seboj na bojišče ali pa ga pošljemo za njimi. Posušeno sadje posebno radi uživajo otroci. Radi tega bo letos prav dobro, ako nasušimo mnogo sadja, da ga bomo lahko dajali pozimi otrokom sboj v šole namesto kruha. Posušeno sadje je izborno sredstvo zoper razne bolezni. Čaj, v katerem se je kuhalo suho sadje, je priznано sredstvo zoper slab želodec, drisko itd.

Naših vrlih slovenskih gospodinj ni treba posebej učiti, kako se suši sadje. Za domačo rabo je sadje, posušeno v peči, sušilnicah, na štedilnikih ali na solneu popolnoma dobro. Skrbeti pač moramo, da sadje ne pride preveč v dotiko z dimom in da ga s-

Kranimo na suhem prostoru. Sušiti se da vse vrste sadja: jabolke, hruške, češnje (slive), breske itd.

Stajersko namestništvo je izdalo pred kratkim posebno knjižnico, v kateri je opisano, kako je treba sušiti sadje. Knjižnica se dobi pri vseh okrajnih glavarstvih in stane 1 komad 10 v.

Sušite sadje za slučaj, da bi pomalem imeli kruha, fižole, masti in drugih živil.

Travnike, ki so od suše trpeli, je podsejati in gnojiti.

Travno rušo je treba podsejati.

Kjer se je ruša skoro do čistega posušila, bi bilo seveda najbolje, da bi se podorala in po preteku enega ali dveh let nanovo obsejala s primerno mešanico travnega in deteljnega semena. Med tem časom bi kazalo pridelovati na tem prostoru okopavine, da bi se zemlja do dobrega zagnojila. To je pa laže rečeno kakor storjeno, posebno dandanes in na malem posestvu. Večidel ne bo mogoče pogrešati travniških prostorov in naj je ruša še tako oslabiljena in obnovitve potrebna, ker imamo premalo zemlje in premalo krme. V mnogih legah tudi ni mogoče izpreminjati travniške kulture in ni misliti na tako delo. V vseh takih in enakih slučajih si moremo pomagati s tem, da sedanjo rušo podsejemo in na ta način pomladimo.

Vrednost travnega semena in senenega drobirja za podsetev.

Za tako podsetev je najbolje vzeti dobro kalivo travno seme in nekaj deteljnega semena. Taka setev bi bila najbolj pravilna in največ vredna. A danes je semenska trgovina s travami precej nezanesljiva in draga in se prav lahko pripeti, da potrebnega semena sploh ne dobimo. Zaradi tega si bo treba pomagati s senenim drobirjem. Vrednost tega drobirja (sempirja) je na splošno dokaj manjša, zlasti v primeri z dobro kalivim in skrbno očiščenim travnim semenom, toda danes nam je ta pomoč najbližja in najcenejša in v današnjih razmerah tudi zadostno dobra, posebno če imamo seneni drobir iz dobrih travnikov. Seveda se mora seneni drobir na gošto raztrositi, ker je poln senenih mrvic in ima radi tega razmeroma manj pravega travnega semena.

Dajmo torej po prizadetih krajih vse seneni drobir in tudi deteljni drobir skrbno odbrati in o prvi priliki porabiti za podsetev travnikov in košenic.

Prav ugoden čas za to je sedaj po takih travnikih, kjer ni otave, da nam trave že sedaj iskale in da se do zime utrdijo. Trosimo ga pa tudi o prihodnji pomladi, ko se izpraznijsi svisti in drugi seneni prostori.

Od suše poškodovano rušo moramo tudi gnojiti.

Ker je ruša vsled suše tudi oslabiljena, jo moramo tudi gnojiti, da se zopet okrepča in popravi. To velja za vse tiste trave, ki so vsled suše v rasti onemogle.

Kdor ima kaj komposta ali dobre prsti, naj jo napelje na take travniške prostore, da se ruša prej zgosti. Kdor pa nima ne komposta in ne prsti, naj si pomaga z drugim gnojem, z gnojnico, s hlevskim gnojem ali z umetnimi gnojili, ako jih le more kje dobiti.

V zvezi z dobrim gnojenjem se bo ruša najpoprej poživila in pomladila.

Gnojnico dovažamo čim prej na take prostore, in sicer ob deževnem vremenu; gnojnica čudovito dobro upliva po uničenih travnikih. Jeseni gnojimo s hlevskim gnojem in ravnotakrat tudi z umetnimi gnojili. Za umetna gnojila je že sedaj skrbeti, da jih dobimo o pravem času.

Storimo torej, kar je v naši moči, da se težko poškodovani travniki popravijo in pomladajo.

Rohrman.

Letošnja žetev.

List „Nachrichten zur landwirtschaftlichen Produktions- und Handelsstatistik“ prinaša pregled

o stanju letošnje žetve:

Pšenična žetev letos v nobeni državi ni zadovoljiva. V Združenih državah Severne Amerike se je zimske in jare pšenice pridelalo okrog 207 milijonov meterskih stotov, komaj 1/4 lanske žetve. Vendar je tudi ta množina še za 10% večja, nego je bila žetev povprečno v petletju 1909—1913, zakaj lanska žetev je bila izredno bogata in tudi leta 1914 je priraslo v Ameriki neobičajno mnogo pšenice. Drugi največji producent, Indija, javlja letos samo 87 milijonov meterskih stotov pšenice, za 15% manj, nego lani in za 10% manj, nego povprečno v petletju 1910—1914. V Evropi pa je žetev letos boljša, nego lani. V Italiji je priraslo 52 milijonov meterskih stotov (112% lanskega pridelka in 104% povprečnega pridelka v petletju 1910—1914). Tudi Španija je pridelala več, nego se je pričakovalo, 42 milijonov meterskih stotov napram povprečnemu pridelku 35 milijonov meterskih stotov v petletju 1910—1914. Tunis in Japonsko javljata za 19.3 milijonov meterskih stotov večji pridelek, nego v petletju 1909—1913, a za 76.73 milijonov meterskih stotov manjši, nego je bil lanski.

Rži je zrastle v Združenih državah za 10% manj, nego lani, a za 26% več, nego povprečno v zadnjem petletju, torej boljši uspeh, nego pri pšenici. Na Špankem, v Italiji in v Švici se je pridelalo 21.17 milijonov meterskih stotov, torej za 411.000 meterskih stotov več, nego lani in za 3.47 meterskih stotov več, nego povprečno v zadnjem petletju.

Ječmena je splošno manj, nego lani, a več, nego povprečno v zadnjih 5 letih. Ves pridelek v Japonski, Združenih državah, Španski, Tunisu in Švici se ceni na 88.78 milijonov meterskih stotov, torej za 7.8 milijonov meterskih stotov manj, nego lani, a za 7.61 milijonov meterskih stotov več, nego povprečni pridelek zadnjih 5 let.

Skoro isto velja o ovsu, kojega pridelek v Združenih državah, Italiji, Španiji, Švici in Tunisu znaša 201.68 milijonov meterskih stotov, za 33.14 milijonov meterskih stotov manj, nego lani, a za 26.67 milijonov meterskih stotov več, nego povprečno v zadnjih 5 letih.

Turščice je priraslo v Združenih državah 728 milijonov meterskih stotov, 1/4 cele svetovne žetve, za 6% manj, nego lani, pa za enako svoto več, nego v zadnjih 5 letih.

O ostalih državah manjkajo doslej zanesljiva poročila. O Rusiji se čujejo doslej jako negotove vesti, kar je pri velikanski obsežnosti te države naravno. So gubernije, kjer je vsako leto lakota, a so zopet druge, ki pridelajo več nego za lastno potrebo. O južnih gubernijah se letos poroča, da je pridelek rži večji nego lani, oni pšenice pa manjši, to pa le bolj zaradi tega, ker se polja niso obdelovala, nego zaradi slabe letine. Neposejanih površin je tudi veliko ostalo v gubernijah severne evropske Rusije, a manj ali pa nič v Sibiriji. Na Turškem se pričakuje letos jako dobra žetev, v Rumuniji in Bolgariji je škodovalo deževje. S 1. julijem je bilo v Rumuniji zalag pšenice 403.000 ton, rži 8700 ton, ječmena 320 tisoč ton, turščice 780.000 ton, ovsa 62.000 ton, moke pa 320.000 ton, torej skupaj 1.616 milijonov ton (napram 1.223 milijonov ton lani). Prelitek za izvoz bo sicer znaten, a manjši nego lani.

V Nemčiji so topli in suhi dnevi prvega avgusta tedna jako ugodno uplivali. Žetev pšenice je nekoliko slabša, zato se pričakuje jako lepa žetev ovsa in ječmena. Obdelanih polj je bilo letos veliko več, nego lani. Maksimalne cene so v Nemčiji ostale na dozdajni višini.

darski naš obstanek, za primerno krmljenje domače živali, kolikor bolj se nam omejuje poraba domačega žita za našo prašičjo in drugo rejo, z eno besedo: kolikor bolj nam zmanjkuje domačih močnih krmil — toliko važnejši postaja za nas zimski ječmen.

Poraba turščice je bila dosedaj prosta, danes je tudi že omejena. Te posledice se utegnejo pokazati najprej pri prašičjereji, ki nas bo vsled tega čimdalje težje zalagala s potrebno mastjo. Pri ječmenu je poraba tudi omejena, ker ga smemo obrniti le eno četrtino za domače potrebe. Toda čim več ga bomo pridelali, tem večja bo tudi ta četrtina. Iz tega stališča kaže sejati več ječmena, ker si na ta način lahko pomagamo do nekoliko večje množine nujno potrebne domače močne krme.

Zimski ječmen se pa priporoča tudi še iz drugih vzrokov. Glavna njegova prednost tiči v tem, da bogato rodi in da zori tako zgodaj, da se po njem še razen običajnih strniščnih sadežev (ajda, zelena turščica, repa) da pridelati tudi še strniščno korenje ali pa strniščna pesa. Strniščno korenje je danes še vse bolj važno, kakor je bilo pred vojno, ne samo kakor krmilo, ampak tudi za človeško hrano. In bolj izdatnega pridelka si ne moremo tekom enega leta od njive misliti, kakor če spravimo najprej dobro letino ječmena, potem pa še ves pridelek korenja. Res je, da pletev korenja po strnišču da mnogo truda, toda ta trud se za naše maloposelstniške razmere vrlo dobro poplača.

Vse hvale vredna in času primerna je pa tudi saditev strniščne pese po zimskem ječmenu, ker je ob dobrem gnojenju in dobrem delu mogoče od nje dobiti skoraj ravno tako bogat pridelek, kakor od spomladne pese. V kamniški okolici so se že mnogi gospodarji poprijeli tako strniščne saditve in s prav dobrim uspehom. Tudi na kmetijski šoli na Grmu so se poskusili s tako peso prav dobro obnesli. Za potrebne pesne sadike je treba seveda o pravem času poskrbeti in strnišče dobro pognojiti. Skrbni gospodarji si pomagajo pri tej saditvi tudi z gnojnico, da je več uspeha.

S setvijo zimskega ječmena, v zvezi s pridelovanjem strniščne korenja ali strniščne pese, pa tudi v zvezi s pridelovanjem strniščne ajde, zelene turščice ali repe, nam bo zelo pomagano v teh težkih časih — bolj kakor prej, in zato je nujno svetovati, da bi sejali po možnosti nekaj več zimskega ječmena, ker bomo na ta način najlažje prišli do nekoliko večje množine potrebne domače močne krme, ki je za našo raznovrstno živinorejo čim dalje tembolj zmanjkuje.

Skrbimo ob enem tudi za dobro domače seme!
Rohrman.

Zimski ječmen — važen pridelek.

Sedaj je čas, da presodimo, koliko bomo sejali ene in druge ozimne. Pred vsem je važno, da sejemo dosti pšenice in rži, ker je teh najbolj treba za kruh. Kolikor težje pa postajajo razmere za gospo-